

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**Az észak-alföldi régió szakképző intézményeiben
tanulók rekrutációs bázisa, intézmény- és
szakmaválasztási motivációja, jövőtervei**

Vályogos Krisztina

Témavezető: Prof. Dr. Polónyi István

DEBRECENI EGYETEM

Humán Tudományok Doktori Iskola

Nevelés- és Művelődéstudományi Program

Debrecen, 2025

1. Az értekezés előzményei, célkitűzése, a téma körülhatárolása

Az oktatás speciális szegmense a középfokú szakképzés, melyre a hazai és az európai uniós folyamatok egyaránt hatással vannak. A szakképzés feladatait tekintve túlmutat az oktatás dimenzióján és hidat képez az oktatás és az ipar között. 2019-ben szakképzés oktatáspolitikai célként a szakképzési rendszer átfogó átalakítását, a német, duális szakképzési modell hazai viszonyokhoz történő adaptálását tűzték ki. A szakképzés valamennyi szegmensét érintő megújulási szándék mögött a mindenki számára hozzáférhető, szakmai jövőképet, stabil egzisztenciát, piacképes tudás nyújtó képzések biztosítása mellett a gazdaság szakképzett munkaerőpiaci igényeinek kielégítése volt (ITM, 2019, 2021).

Az oktatás méltányossági fokát meghatározza annak az összefüggésnek az erőssége, mely a tanulók iskolai teljesítménye és a család gazdasági-társadalmi háttéré között van. Ideális esetben a tanulmányi teljesítményt, a teljes tanulási útvonalat a tanuló képességei és szorgalma határozza meg, ellenkező esetben a családi háttér a korlátozott oktatási hozzáférés által determinál (Ostorics et al., 2016). A nemzetközi felmérések eredményei alapján jelentős eltérések tapasztalhatóak ezen összefüggés erősségében. Ugyanakkor megfigyelhető egy olyan tendencia, miszerint a magasabban iskolázott szülők gyermekeinknek a középfokú továbbtanulás során inkább a felsőfokú tanulmányi utat is lehetővé tevő érettségit is adó, addig az alacsonyabban képzett szülők a szakképzést, azon belül is az érettségit nem adó szakmai programtípusokat preferálják (Traqueia et al., 2020; OECD, 2018; Andorka, 1999).

A hazai oktatási rendszerre jellemző korai szelekciós mechanizmusok következményeként megfigyelhető az intézménytípusonkénti tanulói kompozíció homogenizálódása. A szakképzésben nem elhanyagolható a deprivált családi háttérű tanulói populáció létszáma (Balogh et al., 2019), számukra különösen fontos, hogy a családból hozott kulturális és anyagi tőke hiányában olyan piacképes végzettséggel és szakképzettséggel hagyják el az oktatási rendszert, mely biztosítja számukra a társadalmi mobilitást és az egzisztenciális biztonságot. A munkaerőpiacon az iskolai végzettség szintje foglalkoztatottsági előnyt jelent, mely a jövedelem terén is megjelenik (Györgyi, 2014, Polónyi, 2023). A szakképzés diverzifikációja nyomán már nem csak a társadalom alsóbb rétegei számára nyújthat továbbtanulási alternatívát. Értekezésünk célkitűzése, hogy ráirányítsa a figyelmet a középfokú szakképzésben tanuló észak-alföldi fiatalokra. A szakképzés újonnan bevezetett programtípusait választó fiatalok megismerését neveléstudományi, nevelésszociológiai aspektusból közelítjük meg. Célunk, hogy a családi háttér, a középfokú továbbtanulás során szerepet játszó motivátor tényezők és a jövőtervek komplexitásában a felszín alatt játszódó folyamatokba is bepillantást nyerhessünk.

A disszertáció elméleti részében elsőként a szakképzés történeti áttekintésével kerestük azon folyamatokat, melyek feltárása a szakképzés jelenlegi helyzetének mélyebb megértését lehetővé teszi.

Ezt követően a nemzetközi kitekintés során az OECD országaiban zajló szakképzési folyamatokat villantjuk fel, valamint a szakképzést választó fiatalok jellemző jegyeit keressük. Ezután nemzetközi összehasonlítás keretében bemutatjuk a németországi Sachsen-Anhalt tartomány gazdasági-társadalmi jellemzőit, illetve bemutatjuk és összevetjük azt a kutatásunk fókuszában lévő Észak-Alföld jellemző jegyeivel. Az összehasonlítás alapját az adja, hogy a hazai szakképzés megújulására legnagyobb hatással a németországi szakképzési modell volt, valamint mindkét régió gazdasági-társadalmi szempontból felzárkóztatásra szorul, hasonló kihívásokkal küzd és hasonló válaszokkal reagál rá.

A hazai szakképzés rekrutációs bázisának kutatási előzményei alapján a nemzetközi fejezetben bemutatott tendencia érhető tetten a hazai oktatási rendszerben is. Miszerint a középfokú intézmény kiválasztásakor legszembetűnőbb a szocioökonómiai státus hatása, mivel a legalacsonyabb társadalmi státusú családok gyermekei leginkább az érettségit nem adó szakmai képzéseket választják (Róbert, 1991; Fehérvári 1996, 2013; Liskó & Fehérvári, 1998). Hazánkban erős a családi háttér tanulmányi teljesítményekben is megjelenő hatása, mivel az intézményes nevelés-oktatás nem képes a hatékony szociokulturális hátránykompenzációra (Fehérvári, 2015; Balácsi & Horváth, 2011; Liskó, 2002).

Ezután a korábbi kutatási eredmények segítségével a szakképzésben tanulók középfokú továbbtanulási döntése mögött meghúzódó tényezőket keressük. A fellelhető adatbázisok elemzésével vizsgáljuk a középfokú továbbtanulási trendeket. Végezetül a szakképzésben tanulók jövőterveinek szakirodalmi előzményeit mutatjuk be.

A bemutatott szakirodalom alapján az alábbi kutatási kérdések fogalmazódtak meg bennünk:

K1. Milyen gazdasági, társadalmi jegyek mentén azonosítható fiatalok választják a szakképzést és tetten érhető-e az intézménytípusonkénti homogenizálódás?

K2. Hogyan hat a családi háttér a tanulmányi eredményességre?

K3. A középfokú tanulási út kijelölésekor találunk-e eltérő mintázatot az intézmény- és szakmaválasztási továbbtanulási motivátorok tekintetében a családi háttér, az intézménytípus és a tanulmányi eredményesség mentén?

K4. Hogyan hatnak az inter- és intragenerációs kapcsolatok a továbbtanulási döntésre?

K5. Milyen jövőtervek vannak a szakképzésben tanulóknak, valamint milyen hatással van ezen tervekre a családi háttérük, a tanulmányi eredményességük, az intézmény- és szakmaválasztási motivációjuk?

Hipotéziseinket a kutatási kérdéseink mentén, a szakirodalom alapján, a szakképzésben tanulók családi háttere, tanulmányi eredményessége, továbbtanulási döntés motivációja és jövőtervei terén fogalmaztuk meg.

H1. A K1. kutatási kérdéshez kapcsolódóan feltételezzük, hogy a hátrányos helyzetű tanulók aránya a szakképző iskolákban magasabb, mint a technikumban, valamint a homogenizálódás a hátrányos helyzetű régióban még erőteljesebb (részint a spontán szegregáció/szelekció hatására is), mint a fejlett régióban. Hipotézisünk szerint a hátrányos helyzetű régióban a fejlett régióhoz képest méginkább jellemző, hogy a szakképző iskolákban kiemelten magas a hátrányos helyzetű fiatalok aránya (Fehérvári, 2008; Híves, 2015).

H2. A K2. kutatási kérdésre válaszként szakirodalom alapján feltételezzük, hogy az új szakképzési programtípusok esetében is igaz, hogy a családi háttérmutatók jelentősen befolyásolják az iskolai teljesítményt (Tóth, Fejes & Kinyó, 2025; OECD, 2023b; OECD, 2018; Ostorics et al., 2016; PISA, 2018; Chapman, 2007; Traqueia et al., 2020; Híves, 2007; Fehérvári, 2015b).

H3. Feltételezzük, a K3. kérdésre választ keresve, hogy a szakképző iskolai és technikumi programtípust választók körében, minél hátrányosabb helyzetű a tanuló, annál inkább az intézményválasztás dominál a szakmaválasztáshoz képest a középfokú továbbtanulási döntés során (Hermann, 2003).

Folytatva a K3. kérdésre válaszul fogalmaztuk meg a H4. és a H5. hipotéziseket.

H4. Az új szakképzési programtípusok esetében feltételezzük, hogy a továbbtanulás során a tanulmányi eredménytelenséggel jellemezhető diákok körében gyakoribb a kényszerdöntés mind az intézmény, mind pedig a szakma kiválasztásakor, mint a jó tanulmányi teljesítményű fiatalok körében (Fehérvári & Híves, 2017; Lannert, 2004; Hermann, 2003).

H5. Feltételezzük, hogy az új szakképzési programtípusokban a többszörös hátránnyal rendelkező családok gyermekei a középfokú továbbtanulásuk során nagyobb valószínűséggel kerülnek kényszerhelyzetbe mind az intézmény, mind pedig a szakmaválasztás tekintetében, mint a kedvezőbb családi háttérrel bíró társaik (Híves, 2007; Liskó 2002, 2003, 2008).

A továbbtanulás során kényszerhelyzetnek tekintjük, amikor a fiatal tanulmányi eredményéhez és/vagy továbbtanulási aspirációjához képest alacsonyabb presztízsű intézményben és/vagy programtípusban folytatja középfokú tanulmányait, valamint a felvételi során a 3. vagy magasabb sorszámú helyen megjelölt képzésre került be.

H6. A K4. kérdéshez kapcsolódva a szakirodalom alapján feltételezzük, hogy az intézmény- és szakmaválasztási továbbtanulási döntések során jelentős hatást gyakorolnak a tanulók inter- és intragenerációs kapcsolatai (Hermann, 2003; Csányi & Széll, 2020; Pusztai, 2011) a szakképző iskolai és a technikumi programtípust választók körében is.

Hipotézisünk során a tanulók inter- és intragenerációs kapcsolatai alatt a kortársak (barát, rokon, ismerős) hatását, mint intragenerációs, a szülők hatását, mint intergenerációs kapcsolati hatást értjük.

A K5. kutatási kérdésünkre választ keresve fogalmaztuk meg a H7. és H8. hipotéziseinket.

H7. Feltételezzük, hogy minél magasabb a szakképzésben tanuló fiatal családjának társadalmi státusa, annál inkább jellemző, hogy tevékenyen optimista (törekvésük az iskolázottsági szint emelkedése, és/vagy foglalkoztatottsági státusbeli autonómia) a jövőképe. Ezen feltételezésünket a magasabb társadalmi státussal együtt járó jobb családi vagyoni helyzetre és anyagi biztonságra alapozzuk.

H8. Feltételezzük, hogy az intézményválasztás a társadalmi háttér dominanciája miatt és a szakmaválasztás jelentős hatást gyakorol a technikumi és szakképző iskolai programtípusban tanuló fiatalok jövőképre (Hermann, 2003; Lannert, 2004).

2. Az alkalmazott módszerek

Kutatásunk során az érdeklődésünk fókuszában az észak-alföldi régió szakképzési centrumainak szakképző iskolai és technikumi tanulói voltak. Azon tanulókat kértük kérdőívünk kitöltésére, akik az új szakképzési programtípusokban elsőként vettek részt és a kitöltés időpontjában 11. évfolyamosok voltak. A fiatalok megismerését a családi háttér, a továbbtanulási döntési motívumok és a jövőtervek dimenziójában közelítettük meg.

A disszertációban bemutatott elemzéseket 2 adatbázison végeztük.

1) OKM 2022 adatbázis, ami a 2022. évi Országos kompetenciamérés 10. évfolyamos technikumi és szakképző iskolai Háttérkérdőívének adatait tartalmazza, másodelemzéssel

tártuk fel a régiók (közép-dunántúli és észak-alföldi régiók) közötti különbségeket. Az OKM 2022. évi adatbázisából a Háttérkérdőív adatokat, kizárólag az állami fenntartású, 10. évfolyamos technikumi és szakképző iskolai tanulóira redukáltuk. Ezután területi alapú szűrést végeztünk Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyére, valamint az összehasonlíthatóság érdekében Komárom-Esztergom, Fejér és Veszprém vármegyére, tehát Közép-Dunántúl 3 vármegyéjére.

2) A VETanulOK2023 a tanulói kérdőívünkön alapuló saját adatbázisunk, mely a primer kutatásunk alapját képezte. A VETanulOK 2023 adatbázis (N=973) az észak-alföldi ISCED 3c szintű szakképző iskolai (n=600) és ISCED 3a szintű technikumi (n=373) tanulók válaszait tartalmazta.

A saját fejlesztésű tanulói kérdőívünk kidolgozásakor hazai kutatásokból és azok mérőeszközeiből (Andor & Liskó 2000; Liskó, 2003; Fónai & Papik, 2002; Fónai, Hajdu & Estók, 2007, Lannert, 2009; Tomasz, 2012; Fehérvári, 2008, 2012, 2014; Bánkúti, Horváth & Lukács, 2004) indultunk ki. Kérdőívünkbe a későbbi összehasonlíthatóság érdekében beépítettük az OKM kulturális tőkére és szubjektív jólétre vonatkozó itemeit, valamint a KIR-STAT mulasztásra vonatkozó itemeit.

Ezen kutatási előzményekre alapozva kérdőív blokkokat hoztunk létre, melynek megbízhatóságát Chronbach alfával és Kurder-Richardson féle Chronbach alfával (KR-20) vizsgáltuk, mely alapján jó megbízhatósági értékekkel jellemezhetőek kérdésblokkjaink.

Az adatbázisok elemzését SPSS 26 statisztikai program segítségével végeztük, mely során leíró statisztikai elemzéseket, keresztábra és összetett keresztábra elemzéseket, főkomponens és klaszter elemzéseket, Kruskal-Wallis próbát, Spearman féle rangkorreláció nemparaméteres statisztikai eljárást és binomiális logisztikus regressziós eljárást alkalmaztunk.

3. Az eredmények tézisszerű felsorolása

Elsőként arra a kérdésre (K1) kerestük a választ, hogy milyen gazdasági, társadalmi jegyek mentén azonosítható fiatalok választják a szakképzést. Adatbázisunk a VETanulOK 2023 (N=973) családi háttértényezőkre vonatkozó adatainak leíróstatisztikai elemzése után összetett szocioökonómiai mutatók segítségével, klaszterelemzéssel beazonosítottuk a fiatalok 3 szocioökonómiai jegyeik alapján jól elkülöníthető csoportját: a többszörös hátrányú (n=223), a szakmunkás (n=280) és a középosztályosodó (n=470) családokból érkezőket.

Összességében, a mintánk egészét tekintve a szakirodalmi előzményekkel összeecsengő eredményekre leltünk, miszerint az érettségit nem adó szakképzés az alacsony társadalmi státusú családok gyermekeinek legjellemzőbb tanulási útja (Róbert, 1991; Fehérvári 1996, 2013; Liskó & Fehérvári, 1998). Azzal a kitételrel, hogy a középosztályosodó családok egy olyan csoportjára bukkantunk, akik a szakképző iskolai programtípust választották gyermekük számára.

A régió gazdasági helyzetének és a tanulói hátrányos helyzetnek az együttjárását a GVI, 2019 és az OKM 2022 adatbázisának segítségével vizsgáltuk. A GVI, 2019 adatbázisának országos adatait összevetettük a saját adatbázisunk régiós adataival, mely alapján az észak-alföldi régió szülői iskolázottságban megjelenő hátrányát láthattuk. Valamint az OKM 2022 adatbázis szubjektív jólét megítélésére vonatkozó adatainak elemzésével programtípusonkénti és régió gazdasági fejlettsége szerinti különbségeket tártunk fel. A tanulói szubjektív jólét megítélésében az észak-alföldi régió elmaradását láthattuk, mely a programtípusok tekintetében is fennállt.

H1. Feltételeztük, hogy a hátrányos helyzetű tanulók aránya a szakképző iskolákban magasabb, mint a technikumban, valamint a homogenizálódás a hátrányos helyzetű régióban még erőteljesebb (részint a spontán szegregáció/szelekció hatására is), mint a fejlett régióban. Hipotézisünk szerint a hátrányos helyzetű régióban a fejlett régióhoz képest méginkább jellemző, hogy a szakképző iskolákban kiemelten magas a hátrányos helyzetű fiatalok aránya (Fehérvári, 2008; Híves, 2015).

Rekrutációs bázisra vonatkozó hipotézisünk bizonyítása során a tanulói hátrányos helyzetet a szülők legmagasabb iskolai végzettségén, foglalkoztatottsági státusán és az objektív és szubjektív jólétén keresztül közelítettük meg, mely során valamennyi felsorolt területen a technikumi programtípusban tanulók előnyét mutattuk ki. Ezért eredményeink alapján hipotézisünk igazolást nyert.

Ezután a (K2.) a tanulmányi eredményességre vonatkozó kérdésünkre kerestünk választ.

A második családi háttér tanulmányi teljesítményre gyakorolt hatását feltételező H2. hipotézisünk vizsgálatához a klaszteranalízis módszerével, a tanulók önbevallásán alapuló, tanulmányi eredményességi mutatót készítettünk, mely során jellemző tanulmányi jegyeik alapján elkülönítettük a felzárkóztatásra szoruló (n=222), a közepes (n=379) és a jó tanulók (n=360) csoportját. A családi háttér tanulmányi eredményességre gyakorolt hatásának

vizsgálatát a szociökönómiai és a tanulmányi eredményességi klaszterek összevetésével kezdtük, mely programtípusonkénti különbségeket tárt fel. A tanulmányi kudarcnak kitett, felzárkóztatásra szoruló tanulók a szakképző iskolákban a többszörös hátrányú, míg a technikai programtípusban a szakmunkás családokból érkeztek.

Folytatva a családi háttér és a tanulmányi eredményesség közötti kapcsolat vizsgálatát binomiális logisztikus regressziós modellt hoztunk létre, mely segítségével beazonosítottuk azokat a háttértényezőket melyek protektív faktorként, illetve rizikótényezőként hatnak a tanulmányi eredménytelenségre. Rizikótényezőként hat az anya alacsony végzettsége, a testvérek számának növekedése, ha a szülő (jellemzően az apa) vállalkozó, valamint ha a szülő szakmáját tanulja a fiatal. Protektív faktorként hat ha az apának alacsony vagy közepes végzettsége van, és az objektív tőke, mely egyben azzal a megállapítással mutat egy irányba, miszerint az oktatási intézmények nem képesek hatékonyan kompenzálni a családi háttér deprivációit (Fehérvári & Széll, 2014; Fehérvári, 2015; Balácsi & Horváth, 2011; Liskó, 2002; Ostorics et al., 2016; PISA, 2018).

Eredményeink alapján a **H2.** hipotézisünket, miszerint a szakirodalom alapján feltételeztük, hogy az új szakképzési programtípusokban is igaz, hogy a családi háttér mutatók jelentősen befolyásolják az iskolai teljesítményt (Tóth, Fejes & Kinyó, 2025; OECD, 2023b; OECD, 2018; Ostorics et al., 2016; PISA, 2018; Chapman, 2007; Traqueia et al., 2020; Híves, 2007; Fehérvári, 2015b) igazolást nyert.

Folytatva elemzésünket arra a kérdésre (K3.) kerestük a választ, hogy a közepes tanulási úton kijelölésekor mely motívumok játszottak szerepet az intézmény és a szakma kiválasztásakor, valamint találunk-e eltérő mintázatot ezen motívátorok tekintetében a családi háttér, intézménytípus és a tanulmányi eredményesség tükrében.

A továbbtanulási döntési motívumok vizsgálata programtípusonkénti különbségeket tárt fel.

Az intézmény kiválasztásakor a szakképző iskolások számára döntést befolyásoló szempont a kollégiumi férőhely, a családtagok tapasztalatai, emellett a könnyű bejutás és ők azok, akik kényszerhelyzetbe is nagyobb valószínűséggel kerültek, mint a technikai társaik.

A szakképző iskolás tanulók körében a szakmaválasztás tekintetében a barát, ismerős és szülő szakmáról alkotott véleménye, tehát az interperszonális kapcsolatok markánsabb döntést befolyásoló erejét és a szakmaválasztásban megjelenő kényszerválasztás nagyobb valószínűségét mutattuk ki.

Választási motívumokat a családi háttérrel összevetve azt láthattuk, hogy a hátrányos helyzetű tanulók intézményválasztásakor fontos döntési szempont, hogy a szülő vagy testvér is ide járt és könnyű legyen bejutni, szakmaválasztás esetében a választott szakma könnyű elsajátítása.

Az intézmény- és szakmaválasztást befolyásoló motívumok mentén klaszterelemzéssel beazonosítottuk a fiatalok 3 csoportját, melyek jellemző választási motívumok mentén jól elkülöníthetők. A jól tájékozott és motivált (n=302) fiatalok számára egyaránt fontosak voltak a szakma és az intézmény kiválasztásának motívumai. A szakmára motiváltak (n=422) továbbtanulási döntését elsősorban a szakma szempontjai határozták meg, míg a kényszerválasztók (229) sem az intézmény sem a szakma kiválasztásakor nem voltak döntési helyzetben.

A továbbtanulási motivációs klaszterek szocioökonómiai klaszterekkel való összevetése az szakirodalmi előzmények alapján vártaktól eltérő eredményre vezetett. Az intézmény és a szakma motívumait is figyelembe vevő jól tájékozott és motiváltak jellemzően a többszörös hátrányú családokból, míg a szakmára motiváltak a középosztályosodó családokból érkeztek. Ugyanakkor fontos megjegyeznünk, hogy ezen deprivált családi háttérű családok esetében nem beszélhetünk általános továbbtanulás terén megmutatkozó jól tájékozottságról, valószínűleg csak az adott intézmény és szakma tekintetében vannak ismereteik.

Ezután főkomponens elemzéssel kívántuk tovább árnyalni eredményeinket, mely során ismét látótérbe került a középosztályosodó családok atipikusan viselkedő csoportja. Melyben magas társadalmi státusuk ellenére gyenge tanulmányi eredményt értek el, ezért a továbbtanulás során kompromisszumokra kényszerültek. Mindezeket figyelembe véve eredményeink alapján a **H3.** hipotézisünk, miszerint a szakképző iskolai és technikumi programtípust választók körében, minél hátrányosabb helyzetű a tanuló, annál inkább az intézményválasztás dominál a szakmaválasztáshoz képest a középfokú továbbtanulási döntés során (Hermann, 2003), csak részben igazolódott.

A tanulmányi eredményesség hatását a továbbtanulási döntésre az intézmény- és a szakmaválasztás mentén is vizsgáltuk, mely során azonosítottuk a tanulmányi kudarcnak kitett fiatalok választási motívumaiban megjelenő sajátosságait. A szakmaválasztás során a felzárkóztatásra szoruló tanulók számára döntést befolyásoló motívum volt, hogy ne csak könnyű legyen bejutni, de elvégezni is könnyű legyen az adott szakmát, illetve, hogy az a szülő szakmája legyen. Emellett ezen tanulói csoport esetében az intézményválasztását jellemezhetjük kényszerválasztásként. A beszűkült továbbtanulási palettára utalhat, hogy a

felzárkóztatásra szoruló többszörös hátrányú és a szakmunkás családok gyermekei módosították középfokú tanulmányi útjukat, jellemzően szakmát váltottak.

H4. Az új szakképzési programtípusok esetében feltételezzük, hogy a továbbtanulás során a tanulmányi eredménytelenséggel jellemezhető diákok körében gyakoribb a kényszerdöntés mind az intézmény, mind pedig a szakma kiválasztásakor, mint a jó tanulmányi teljesítményű fiatalok körében (Fehérvári & Híves, 2017; Lannert, 2004; Hermann, 2003) igazolást nyert.

A családi háttér továbbtanulási motivációkra gyakorolt hatását vizsgálva a deprivált családi háttér negatív hatására bukkantunk, mely a többszörös hátrányú családok gyermekeinek továbbtanulási kényszerpályájára utal. A többszörös hátrányú családokból érkezők kényszerdöntésére utal, hogy az intézményválasztás során jellemzően a „Máshová nem vettek fel” választ adták, valamint ők azok, akik felülreprezentáltak a középiskolai tanulmányaik során iskolát váltók körében. Szintén kényszerdöntésre utaló eredményeket kaptunk a szakmaválasztás kapcsán is, ugyanis a többszörös hátrányú felzárkóztatásra szoruló felülreprezentáltak a szakmát váltók, és a többszörös hátrányú, de jó tanulók felülreprezentáltak a szakmaváltásra vágyók körében. Ezáltal a **H5.** hipotézisünk, miszerint az új szakképzési programtípusokban a többszörös hátránnyal rendelkező családok gyermekei a középfokú továbbtanulásuk során nagyobb valószínűséggel kerülnek kényszerhelyzetbe mind az intézmény, mind pedig a szakmaválasztás tekintetében, mint a kedvezőbb családi háttérrel bíró társaik (Híves, 2007; Liskó 2002, 2003, 2008) igazolódott.

A (K4.) inter- és intragenerációs hatásokra vonatkozó kérdésünkre választ keresve folytattuk elemzésünket.

A továbbtanulási motívumokra ható inter- és intragenerációs kapcsolatok vizsgálatakor a szülő vagy testvér korábbi intézményi tapasztalatait, mint meghatározó intézményválasztási motívumot azonosítottuk, mely hatás a társadalmi státus emelkedésével csökkent.

A szakmaválasztási motívumok esetében az inter- és intragenerációs kapcsolatok hatását keresve a szocioökonómiai klaszterek és a szakmaválasztási főkomponensek ütköztetése hipotézisünk bizonyítása terén nem járt eredménnyel.

Az intézményválasztás tekintetében eredményeink alátámasztották a szülő, testvér tapasztalatainak döntést befolyásoló erejét, de a szakmaválasztás terén csak a szakképző iskolai programtípusban tanulók esetében tudtuk kimutatni a barátok, ismerősök tapasztalatainak, véleményének hatását. Ezért a **H6.** hipotézisünk, melyben a szakirodalom alapján feltételezzük,

hogyan az intézmény- és szakmaválasztási továbbtanulási döntések során jelentős hatást gyakorolnak a tanulók inter- és intragenerációs kapcsolatai (Hermann, 2003; Csányi & Széll, 2020; Pusztai, 2011) a szakképző iskolai és a technikai programtípust választók körében is részben igazolódott.

Végezetül arra a kérdésre (K5.) kerestük a választ, hogy milyen jövőtervek vannak a szakképzésben tanulóknak, valamint milyen hatással van ezen tervekre a családi háttérük és az intézmény- és szakmaválasztásuk, melyhez a tanulók jövőterveit a 10 év múlva elképzelt helyzeteken és szerepeken keresztül (Havas, 1996) vizsgáltuk. A szakképzésben tanulók közel 45%-ának jövőperspektívájában a (jelenleg) tanult szakmában való elhelyezkedés és közel 20%-uk esetében a munkaerőpiaci pozíciót erősítve egy újabb szakma tanulása szerepel. Biztos egzisztenciát a fiatalok 39%-a prognosztizál és minden 5. fiatal vállalkozóként képzelel el jövőjét vagy külföldi munkavállalást tervez.

A fiatalok három csoportját azonosítottuk a jövőtervekben megjelenő jellemzőik mentén. A munka, a tanulás és a szakmai autonómia terén távoli jövőre vonatkozó tervekkel a tevékenyen optimisták (n=195) rendelkeznek. A szakmaérdekeltek (n=343) bár nem rendelkeznek optimista jövőképpel sem a munka sem a tanulás terén, abban teljesen biztosak, hogy a tanult szakmájukban fognak elhelyezkedni. A csoportok közül leginkább pesszimista, vagy passzív jövőképpel az enerváltak (n=435) bírnak, ők azok, akiknek nincs elképzelése a jövőjéről, illetve nem is tervezik, hogy tevékenyen részt vesznek sorsuk alakításában.

A családi háttér hatását tovább vizsgálva a középosztályosodó családok gyermekeinek jövőterveiben a vállalkozóvá válás, a külföldi tapasztalatszerzés és a diploma is szerepet kap, a tevékenyen optimisták körében felülreprezentáltak jelennek meg. Míg az enerváltak körében a többszörös hátrányú családok gyermekei jelennek meg felülreprezentáltak. Eredményeink a **H7.** hipotézisünket, melyben feltételeztük, hogy minél magasabb a társadalmi státusa a szakképzésben tanuló fiatal családjának, annál inkább jellemző, hogy tevékenyen optimista (iskolázottsági szint emelkedése, vagy foglalkoztatottsági státusbeli autonómia) a jövőképe megerősítették.

Intézménytípusonkénti jövőtervekben megjelenő különbségekre bukkantunk, miszerint a technikumba járók elképzelt jövőjében biztos egzisztencia, érettségi és diploma megszerzése, vállalkozóvá válás és külföldi tapasztalatszerzés is szerepet kap. Ezek alapján talán nem meglepő, hogy a technikai tanulók a tevékenyen optimisták, addig a szakképző iskolások az enerváltak körében jelentek meg felülreprezentáltak. Ezután a leginkább optimista jövőképpel

rendelkező tevékenyen optimisták körében vizsgáldtunk tovább, mely során a technikumi programtípust választók előnyét mutattuk ki. Rájuk nagyobb arányban jellemző, hogy stabil egzisztencia, vállalkozói ambíciók, külföldi munkatapasztalatok és a diploma megszerzése szerepel jövőképükben, mint a szakképző iskolai társaikra. A szakmaérdekeltek esetében szintén a technikumi diákokra jellemzőbb, hogy jövőképükben stabil egzisztencia, érettségi és diploma szerepel. Az enerváltak csoportjában némileg ellentmondásos eredményekre bukkantunk. Ezen csoporton belül is, akárcsak a másik két jövőterv csoportban optimistább jövőképpel rendelkeznek a technikumban tanulók, nagyobb arányban terveznek tanulni (diploma megszerzése) és vállalkozni is, mint a szakképző iskolai társaik, ugyanakkor szintén a technikumi fiatalok között nagyobb arányú a jövővel kapcsolatos bizonytalanság is.

Ezután elemzésünket a dichotóm változóink miatt Spearman féle rangkorrelációs eljárással folytattuk, mely során számos esetben találtunk pozitív, illetve negatív szignifikáns kapcsolatot a továbbtanulási motivátor tényezők és a jövőkép itemei között. A tanult szakmában való elhelyezkedés pozitív kapcsolatban áll az érdekes, izgalmas, jó kereseti lehetőséget biztosító és ebben a szakmában való elhelyezkedés szakmaválasztási motivátorokkal, míg negatív kapcsolatban a közel van a lakóhelyemhez, a szülő, testvér is ide járt, valamint a könnyű bejutni intézményválasztási motivátor tényezőkkel. Az egzisztenciális biztonság jövőképe ugyanazon továbbtanulási döntési tényezőkkel áll pozitív kapcsolatban, mint a tanult szakmában elhelyezkedés jövőterve. Ugyanakkor negatív kapcsolatban áll az ismerős, barát szakmája is ez, a könnyű megtanulni és bejutni, a máshová nem vettek fel szakmaválasztási motívumokkal. Negatív szignifikáns kapcsolatot fedeztünk fel a pályamódosítás jövőterve és az intézmény jó híre, a választott szakma intézményválasztási és az ebben a szakmában szeretnék elhelyezkedni szakmaválasztási tényezők között. Eredményeink alapján a **H8.** hipotézisünk, melyben feltételezzük, hogy az intézményválasztás a társadalmi háttér dominanciája miatt és a szakmaválasztás jelentős hatást gyakorol a technikumi és szakképző iskolai programtípusban tanuló fiatalok jövőképre (Hermann, 2003; Lannert, 2004) igazolást nyert.

4. Az értekezés új tudományos eredményei

A kutatásunk újdonságértéke, hogy lehetőségünk nyílt az új szakképzési programtípusban elsőként résztvevők családi háttérét, intézmény- és szakmaválasztási motivációját és jövőterveit

megismerni, valamint olyan összefüggésekre és tendenciákra mutathattunk rá, melyek a korábbi kutatások során nem kerültek előtérbe.

Beazonosítottunk egy atipikusan viselkedő csoportot, akik bár magasan iskolázott szülői háttérrel és jó anyagi helyzetben élnek mégis a szakképző iskolai programtípust választották gyermeküknek. A szakirodalmi előzmények alapján vártaktól eltérő továbbtanulási döntés okát a gyenge tanulmányi eredményben véltünk felfedezni, a magasabb szocioökonómiai státus adta lehetőségek nem voltak képesek a tanulói képességek hatását felülírni, csak mérsékelni azt. Feltételezésünket alátámasztja, hogy ezen fiatalok jellemzően az általuk másodikként megjelölt helyre nyertek felvételt, mindezek alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy a felvételi sikerességet a tanulmányi eredményesség erőteljesebben meghatározza, mint a családi háttér. Bár a második helyet még nem tekintettük kényszerválasztásnak, ugyanakkor figyelembe véve, hogy a szakképző iskolai tanulási út korrigálás nélkül várhatóan státusvesztést eredményez, a továbbtanulás során hozott kompromisszumot esetükben tekinthetjük kényszerválasztásnak is.

Kutatásunk során rávilágítottunk a transzgenerációs szakmaátörökítés negatív hatására, mely megnyilvánult abban, hogy amennyiben a fiatal a szülő szakmáját tanulja az jelentősen növeli a tanulmányi eredménytelenség előfordulási esélyét. Emellett a kényszerválasztással jellemezhető pályaválasztási csoportra jellemző a szülő szakmája is ez szakmaválasztási motívum.

A jövőtervek eredményei szerint a magasabb képzési szint optimistább jövőképpel jár együtt, ugyanakkor beazonosítottunk a fiatalok egy jelentős részét alkotó enervált csoportját, akik nem rendelkeznek jövőképpel. Ezen jövőkép nélküli fiatalok támogatásának több szinten kell megvalósulnia, egyrészt a pályadöntést támogató személyre szabott megsegítésben, melynek szerepe, hogy a középfokú továbbtanulási döntés megalapozottságát elősegítse. Másrészt a középiskolai évek alatt a megcélzott duális képzőhely kiválasztásán át a végzősök leendő munkahelyének kereséséig.

Kutatásunk limitációja, hogy a mintánk nem reprezentatív, ágazonkénti elemzést nem végeztünk, tanulói kérdőíves kutatásunkban az észak-alföldi régió tanulói vettek részt, így megállapításaink kizárólag ezen, hátrányos helyzetű régióra tudtuk megfogalmazni, a régiók közötti különbségek feltárására nem nyílt lehetőségünk.

Irodalomjegyzék

- Andor, M., & Liskó, I. (2000). *Iskolaválasztás és mobilitás*. Budapest: Iskolakultúra könyvek.
- Andorka, R. (1999). Az iskolákon át vezető út. *Új Pedagógiai Szemle* 49(10), 3-18.
- Balácsi, I., & Horváth, Zs. (2011). A közoktatás minősége és eredményessége. In Balázs, É., Kocsis M. & Vágó, I. (Eds.), *Jelentés a magyar közoktatásról 2010*. Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 325-362.
- Balogh, K., Hajdu, G., Huszár, Á., Kristóf, L., & Megyesi, B. (2019). *Származás és integráció a mai magyar társadalomban*. Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont. <http://real.mtak.hu/99107/> (utolsó letöltés: 2024.03.12.)
- Bánkuti, Z., Horváth, Z., & Lukács, J. (2004). A szakképző iskolába járó diákok tanulási nehézségei. *Iskolakultúra*, 14(5), 3-26.
- Csányi, V. & Széll, K. (2020). *Középiskolás tanulók iskola-és pályaválasztási motivációi*. Budapest, MKIK GVI Kutatási füzetek, 1. https://gvi.hu/files/researches/586/motivacio_9evf_elemzes_20200211.pdf (utolsó letöltés: 2023.07.11.)
- Chapman, L. (2007). *Literature Review Education and Social Disadvantage*. <https://tomorrowtoday.com.au/wp-content/uploads/2017/01/Literature-Review-Education-and-Social-Disadvantage-2007-cc.pdf> (utolsó letöltés:2022. 04. 02.)
- Fehérvári, A. (1996). A speciális szakiskolai tanulók esélyei. *Educatio*, 5/1 60-70.
- Fehérvári, A. (Ed.) (2008). *Szakképzés és lemorzsolódás*. Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.
- Fehérvári, A. (2012). Tanulási utak a szakképzésben. *Iskolakultúra*, 22(7-8), 3-19.
- Fehérvári, A. (2013). Szakiskolások rekrutációja. *Educatio*, 22(4), 516-528.
- Fehérvári, A. (2014). *A szakmai képzés társadalmi átalakulása*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.
- Fehérvári, A. (2015). *Társadalmi mobilitás és az iskola. A nevelésszociológia alapjai*. Pécs, Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék.
- Fehérvári, A. (2015b). Hátrányos helyzetű tanulók oktatásának változásai, 2006-2014. In.: Fehérvári, A., & Tomasz, G. (Eds.)(2015). *Kudarok és megoldások: Iskolai hátrányok, lemorzsolódás, problémakezelés*. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.
- Fehérvári, A., & Híves, T. (2017). Tanulói preferenciák, oktatáspolitikai szándékok. *Educatio*, 26(4), 567-580.
- Fehérvári, A. & Széll, K. (2014). Méltányosság az oktatásban: tanulói eredmények, szülők, iskola. In: Széll Krisztián (Ed.): *Az OECD az oktatásról – adatok, elemzések, értelmezések*. Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 41–51.
- Fónai, M., & Papik, P. (2002). Vélemények és elvárások a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat által fenntartott szakképző iskolákról. *Módszertani Közlemények*, 42(1), 15-23.
- Fónai, M., Hajdú, S., & Estók, G. (2007). Szakképző iskolák tanulóinak rekrutációja és motivációi. *Új Pedagógiai Szemle*, 57(9), 92-127.
- Györgyi, Z. (2014). Az oktatás eredményei, haszna, megtérülése. In: Széll, K. (Ed.), *Az OECD az oktatásról – adatok, elemzések, értelmezések*. Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 29–40.
- Havas, P. (1996). A környezeti nevelés és a jövőképek. *Iskolakultúra*, 6(11), 58-70.
- Hermann, Z. (2003). *Továbbtanulási döntés az általános iskola végén: a kulturális és jövedelmi tényezők szerepe*. Ph.D. Értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem

- Híves, T. (2007). *Iskoláztatási, szakképzési, lemorzsolódási és munkapiaci adatok elemzése*. Kézirat, OKA Háttér tanulmány, Budapest.
- Híves, T. (2015). A hátrányos helyzet területi aspektusai. In.: Fehérvári, A., & Tomasz, G. (Eds.), *Kudarok és megoldások: Iskolai hátrányok, lemorzsolódás, problémakezelés*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 17-34.
- Innovációs és Technológiai Minisztérium. (2019). *Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira*. Budapest. Innovációs és Technológiai Minisztérium. https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1024 (utolsó letöltés: 2022.01.11.)
- Innovációs és Technológiai Minisztérium. (2021). *Szakképzés 4.0 stratégia – 2030-ig tartó kitekintéssel*. (MNTFS2030) <https://szakkepzes.ikk.hu/storage/2021/09/Szakkepzes-4.0-Strategia.pdf> (utolsó letöltés: 2025. 06. 09.)
- Lannert, J. (2004). Pályaválasztási aspirációk. (A 13 és 17 évesek továbbtanulási aspirációi mögött munkáló tényezők három kistérségben) Ph.D. Értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem
- Lannert, J. (2009). *A továbbtanulási aspirációk társadalmi meghatározottsága*. <https://ofi.oh.gov.hu/tovabbtanulasi-aspiraciok-tarsadalmi-meghatározottsaga> (utolsó letöltés: 2025.01.05.)
- Liskó, I., & Fehérvári, A. (1998). *Felvételi szelekció a középfokú oktatásban*. Budapest: Oktatókutató Intézet.
- Liskó I. (2002). A cigány tanulók iskolai eredményei. In Reisz T., & Andor, M. (Eds.), *A cigányság társadalomismerete*. Pécs: Iskolakultúra Könyvek. 174-197.
- Liskó, I. (2003). *Kudarok a középfokú iskolában*. Budapest: Oktatókutató Intézet.
- Liskó, I. (2008). Szakképzés és lemorzsolódás. In: Fazekas, J., Köllő, J., & Varga, J. (Eds.), *Zöld könyv. A magyar közoktatás megújításáért*. Ecostat Kormányzati Gazdaság- és Társadalomstratégiai Kutató Intézet. 95-121.
- OECD (2018). *Education at a Glance 2018: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris. https://www.cnedu.pt/content/noticias/internacional/Education_at_a_glance_2018.pdf (utolsó letöltés :2022. 04. 01.)
- Ostorics, L., Szalay, B., Szepesi I. & Vadász, Cs. (2016). *PISA 2015 Összefoglaló jelentés*. Budapest: Oktatási Hivatal. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatás/nemzetkozi_merések/pisa/PISA2015_összefoglaló_jelentes.pdf (utolsó letöltés ideje: 2022. 04. 05.)
- PISA 2018 *Összefoglaló jelentés*, Oktatási Hivatal, 2019 https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatás/nemzetkozi_merések/pisa/PISA2018_v6.pdf (letöltés ideje:2022. 04. 05.)
- Polónyi, I. (2023). Iskolázottsági egyenlőtlenségek–és ami mögöttük van. *Iskolakultúra*, 33(3), 3-15.
- Pusztai, G. (2011). *Láthatatlan kéztől a baráti kezekig: hallgatói értelmező közösségek a felsőoktatásban*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.
- Róbert, P. (1991). Egyenlőtlen esélyek az iskolai képzésben. In Meleg, Cs. (Eds.), *Iskola és társadalom II. Szöveggyűjtemény*. Pécs: JPTE. 42-65.
- Tomasz, G. (Ed.) (2012). *Párhuzamok-kanyarok. Szakképzés pályakövetése*. Budapest: OFI.
- Traqueia, A., Nogueira, S., Barbosa, B., Costa, F., Dias, G. P., Filipe, S., Melo, A., Rodrigues, C. & Santos, C. A. (2020). Vocational education and training vs. General education: the influence of the socioeconomic context on students' choices In *Proceedings of INTED2020-International Technology, Education and Development Conference, Valencia, Spain, March 2nd-4th* 8450-8455.

https://www.researchgate.net/profile/BelemBarbosa/publication/340119332_Vocational_Education_and_Training_vs_General_Education_The_influence_of_Socioeconomic_Context_on_Students'_Choices (utolsó letöltés: 2022.03.31.)

Nyilvántartási szám: DEENK/438/2025.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Vályogos Krisztina
Doktori Iskola: Humán Tudományok Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10084018

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (3)

1. **Vályogos, K.:** Hova tovább?
Iskolakultúra. 35 (5-6), 3-18, 2025. ISSN: 1215-5233.
DOI: <http://dx.doi.org/10.14232/iskkult.2025.5-6.3>
2. **Vályogos, K.:** Lemorzsolódási rizikó és a sikertelenség aránya a középfokú oktatásban.
Iskolakultúra. 33 (4), 18-37, 2023. ISSN: 1215-5233.
DOI: <http://dx.doi.org/10.14232/iskkult.2023.4.18>
3. **Vályogos, K.:** Szakmai elégedettség és az intézménytípus presztízsének összefüggései.
Educatio. 32 (1), 136-146, 2023. ISSN: 1216-3384.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1556/2063.32.2023.1.9>

Idegen nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (2)

4. **Vályogos, K.:** Institution and Occupational Motivation of Students in Vocational Institutions in the North Great Plain Region of Hungary in Relation to Socio-Economic Status.
Eur. J. Contermp. Educ. 13 (3), 575-588, 2024. EISSN: 2305-6746.
DOI: <http://dx.doi.org/10.13187/ejced.2024.3.575>
IF: 0.8
5. Bacskai, K., Alter, E., Dan, B., **Vályogos, K.**, Pusztai, G.: Positive or Negative and General or Differentiated Effect? Correlation between Parental Involvement and Student Achievement.
Educ. Sci. 14 (9), 1-12, 2024. EISSN: 2227-7102.
DOI: <http://dx.doi.org/10.3390/educsci14090941>
IF: 2.6

További közlemények

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (2)

6. **Vályogos, K.:** Középfokú szakképzésben oktatók szakmai elégedettsége.

Iskolakultúra. 32 (4), 94-112, 2022. ISSN: 1215-5233.

7. **Vályogos, K.:** Mivel tartható fent a kormányzás, és ki tartja fent?

Educatio. 28 (1), 193-197, 2019. ISSN: 1216-3384.

DOI: <http://dx.doi.org/10.1556/2063.28.2019.1.17>

Idegen nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (1)

8. **Vályogos, K.:** The Impact of The Prestige of Institution Type on Professional Satisfaction.

Cent. Eur. J. Educat. Res. 6 (1), 32-38, 2024. EISSN: 2677-0326.

DOI: <http://dx.doi.org/10.37441/cejerr/2024/6/1/12660>

Magyar nyelvű konferencia közlemények (2)

9. **Vályogos, K.:** Az észak-alföldi régió végzős szakképző iskolás tanulóinak szocioökonómiai háttere - tanulói kérdőíves kutatásunk eredményei tükrében.

In: A szakképzés-fejlesztés és szakmai pedagógusképzés összefüggései : XI. Trefort Ágoston Szakképzés- és Felsőoktatáspedagógiai Konferencia : Tanulmánykötet. Szerk.: Holik Ildikó, Sanda István Dániel, Óbudai Egyetem, Budapest, 161-171, 2024. ISBN: 9789634493518

10. **Vályogos, K.:** Középfokú szakképzési programtípusok presztízsrangosra.

In: XIV. Taní-tani (online) Konferencia : Hatékonyság és koherencia a pedagógiában, a gyógypedagógiában és a tanárképzésben. Szerk.: K. Nagy Emese, Miskolci Egyetem, Miskolc, 388-394, 2023. ISBN: 9786155626906

Magyar nyelvű absztrakt kiadványok (9)

11. **Vályogos, K.:** A tanulási út módosítása az észak-alföldi régió szakképző intézményeiben.

In: Az oktatás időszerű narratívumai : Absztraktkötet. Szerk.: Juhász Erika; Gyányi István, Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete, Eger, 445, 2024. ISBN: 9786155657153

12. **Vályogos, K.:** Az észak-alföldi régió szakképző intézményeiben tanulók intézmény- és szakválasztási motivációja.

In: XXIV. Országos Neveléstudományi Konferencia : Absztraktkötet : Oktatás és nevelés a társadalmi jólét szolgálatában. A nevelés és az oktatás kihívásai a válságok korában. Szerk.: Bocsi Veronika, Csók Cintia, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság ; Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar ; Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Nevelés- és Művelődéstudományok Intézete, Debrecen, 462, 2024. ISBN: 9789634906551

13. Alter, E., **Vályogos, K.**, Dan, B., Bacskai, K.: A szülői bevonódás és az eredményesség összefüggései Magyarországon az Országos kompetenciamérés adatai alapján.
In: XXIII. Országos Neveléstudományi Konferencia : Elkötelezettség és rugalmasság: a neveléstudomány útjai az átalakuló világban. Szerk.: Bajzáth Angéla; Csányi Kinga; Győri János, Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottság, Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Budapest, 36, 2023. ISBN: 9789634896111
14. **Vályogos, K.**: Hajdú-Bihar vármegyei szakképző iskolások intézmény- és szakmaválasztási motívumai egy reprezentatív tanulói kérdőíves felmérés eredményeinek tükrében.
In: XXIII. Országos Neveléstudományi Konferencia : Elkötelezettség és rugalmasság: a neveléstudomány útjai az átalakuló világban. Szerk.: Bajzáth Angéla; Csányi Kinga; Győri János, Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottság, Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Budapest, 437, 2023.
15. **Vályogos, K.**: Hajdú-Bihar vármegye szakképző iskolásainak rekrutációs bázisa.
In: XXIII. Országos Neveléstudományi Konferencia : Elkötelezettség és rugalmasság: a neveléstudomány útjai az átalakuló világban. Szerk.: Bajzáth Angéla; Csányi Kinga; Győri János, Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottság, Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Budapest, 436, 2023. ISBN: 9789634896111
16. **Vályogos, K.**: Hajdú-Bihar vármegye végzős szakképző iskolásainak jövőtervei: reprezentatív tanulói kérdőíves vizsgálat eredményei alapján.
In: Interdiszciplinaritás a régió kutatásban XI. : Nemzetközi tudományos konferencia. Szerk.: Dajnoki Krisztina ; Filep Roland ; Horváth Adrienn ; Pierog Anita, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Debrecen, 46, 2023. ISBN: 9789634905189
17. **Vályogos, K.**: Egyházi fenntartású szakképző iskolai tanulók szakmaválasztási motivációi.
In: XIV. Nemzetközi nyíregyházi doktorandusz és posztdoktori konferencia : Absztraktkötet. Szerk.: Rusinné Fedor Anita, Tóth Dalma, Zakor-Broda Rita, Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar, Nyíregyháza, 131, 2022. ISBN: 9789634904755
18. **Vályogos, K.**: Lemorzsolódási rizikó és a sikertelenség aránya a középfokú szakképzésben.
In: Oktatás egy változó világban : Kutatás, innováció, fejlesztés : Absztraktkötet. Szerk.: Juhász Erika, Kattein-Pornói Rita, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete (HERA) Budapest, 248-249, 2022. ISBN: 9786155657115

19. **Vályogos, K.:** Évismétlő és hátrányos helyzetű tanulók az Észak-Alföldi szakképző iskolákban.
In: X. Trefort Ágoston Szakképzés- és Felsőoktatás-pedagógiai Konferencia, Óbudai
Egyetem, Budapest, 48, 2020.

A közlő folyóiratok összesített impakt faktora: 3,4

**A közlő folyóiratok összesített impakt faktora (az értekezés alapjául szolgáló közleményekre):
3,4**

A DEENK a Jelölt által a Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2025.07.04.

